

DINEŠ SING
Indija

Nesvrstanost i novi međunarodni ekonomski poredak

I

U svojoj srži i od samog početka nesvrstanost je podrazumevala jedan novi svetski poredak, zasnovan na suverenitetu zemalja i njihovoj ravnopravnosti u svakom pogledu. Zlu, koje su u sebi nosili kolonijalizam, rasizam, ekonomska neravnopravnost i eksploatacija, nije bilo mesta u takvom poretku. Pioniri nesvrstanosti to nisu shvatili samo kao odgovor na hladan rat. Oni su krenuli da grade nešto novo — poredak zasnovan na globalnoj saradnji a ne konfrontaciji, na miru i razumevanju a ne strahu i zebnji, na opštem prosperitetu i dobrobiti a ne eksploataciji i dominaciji. Shodno tome, prema njihovoj viziji, ciljevi dekolonizacije, razoružanja i ravnopravnog ekonomskog poretka bili su sastavni deo nesvrstanosti.

Džavarharlal Nehru to je veoma jasno izneo govoreći o spoljnoj politici Indije, još u septembru 1946: »Uprkos nadmetanju, mržnji i unutrašnjim sukobima svet se neminovno kreće u pravcu tešnje saradnje i izgradnje svetske zajednice naroda. Za takav svet će se Indija zalagati, za svet slobodne saradnje slobodnih naroda, u kojem nijedna klasa ili grupa ne eksploatiše drugu.«

Kasnije je, na prvom samitu nesvrstanih zemalja u Beogradu 1961, kojim je predsedavao Tito, prilikom definisanja širine pokretačke snage pokreta, istakao: »Šefovi država ili vlada nesvrstanih zemalja, imajući u vidu da je prelazak iz starog poretka, zasnovanog na dominaciji, na novi poredak zasnovan na saradnji među zemljama, slobodi, ravnopravnosti i društvenoj pravdi u cilju podsticanja

prosperiteta, praćen krizama koje vode svetskom sukobu; konstatujući da dinamični procesi i oblici društvenih promena često izazivaju sukobe ili predstavljaju sukob između starih postojećih snaga i onih koje su tek na pomolu; imajući u vidu da se trajan mir može postići samo ako ova konfrontacija bude dovela do stvaranja takvog sveta u kojem će dominacija kolonijalizma, imperijalizma i neokolonijalizma u svim vidovima biti radikalno uklonjena...«

Ovo je na kraju ušlo u rezoluciju Ujedinjenih nacija 1. maja 1974, u kontekstu zahteva za prestrukturiranje međunarodnih ekonomskih odnosa na osnovu: »ravnopravnosti, suverene jednakosti, uzajamne zavisnosti, zajedničkih interesa i saradnje među državama, bez obzira na njihov ekonomski i društveni sistem... Novi međunarodni ekonomski poredak (NMEP) će ispraviti nejednakosti i ispraviti postojeće nepravde, omogućiti da se obustavi širenje jaza između razvijenih i zemalja u razvoju i obezbediti stalan i ubrzan ekonomski i društveni razvoj, kao i mir i pravdu za današnje i buduće generacije«.

Očigledna je opšta povezanost između procesa dekolonizacije, evolucije nesvrstanosti i prihvatanja novog međunarodnog ekonomskog poretka u svetu kroz rezoluciju Ujedinjenih nacija. Ona predstavlja kulminaciju borbe koju su pokrenuli nesvrstani, polazeći od procesa dekolonizacije pa do donošenja Deklaracije Ujedinjenih nacija o davanju nezavisnosti kolonijalnim zemljama i narodima, u decembru 1960, kojom se ponovo ističe da ekonomska emancipacija predstavlja suštinu političke dekolonizacije. Ubrzo posle donošenja ove deklaracije održan je samit nesvrstanih zemalja u Beogradu, koji je odigrao suštinsku ulogu u osnivanju Konferencije Ujedinjenih nacija o trgovini i razvoju (UNKTAD) 1964. godine. To se može smatrati prvim značajnim korakom međunarodne zajednice u pravcu novog međunarodnog ekonomskog poretka. Odobravajući zaključke I UNKTAD, drugi samit nestvrstanih zemalja u Kairu zahtevao je da: »sve zemlje doprinesu brzom evoluciji *novog i pravednog ekonomskog poretka* u kojem će svi narodi moći da žive bez straha, nemaštine i očajanja, i da se razviju u punom sjaju u okviru bratske zajednice naroda (pošto) struktura svetske privrede i postojeće međunarodne institucije za međunarodnu trgovinu i razvoj nisu uspele bilo da umanje razlike... ili ...da uklone ozbiljan i sve veći debalans između razvijenih i zemalja u razvoju«.

Još i pre krize nafte nesvrstani su jasno i uporno stavljali akcenat na novi međunarodni ekonomski poredak. Prvi ekonomski Akcioni program nesvrstanih zemalja, usvojen u Kairu, dao je osnove novom međunarodnom ekonomskom poretku. Nastavljajući ideje Be-

ograda i Kaira, samiti u Lusaki i Alžiru, 1970. odnosno 1973. godine, zahtevali su od međunarodne zajednice da prestrukturise ekonomski poredak i da uspostavi trajan mir i bezbednost. U stvari, na samitu u Alžiru dat je apel za novi međunarodni ekonomski poredak, koji su potom potvrdile Ujedinjene nacije u Deklaraciji i Akcionom programu o uspostavljanju novog međunarodnog ekonomskog poretka, na VI specijalnom zasedanju Generalne skupštine UN 1974. godine. Kriza nafte doprinela je hitnosti i oštini ove borbe. Njena žestina nije ostala ista, već su nesvrstane zemlje nastavile, stalno i uporno, da jačaju i unapređuju stvar novog međunarodnog ekonomskog poretka.

II

Novi međunarodni ekonomski poredak nije samo izraz težnji zemalja u razvoju, niti je samo realizacija njihovih ekonomskih zahteva. Od njega se očekuje da na veoma značajan način udovolji hitnim i osnovnim političkim i ekonomskim potrebama ovih zemalja. U stvari, treba da se uspostavi novi međunarodni poredak zasnovan na saradnji, koji će ispraviti nepravdu — političku i ekonomsku — i u kojem će bogati i siromašni moći da sarađuju na osnovama ravnopravnosti, uzajamne zavisnosti i oslanjanja na sopstvene snage, bez eksploatacije.

Na međunarodnom planu, NMEP predstavlja opredeljenje zemalja u razvoju za aktivniju i značajniju ulogu u svetskim poslovima. Novi međunarodni ekonomski poredak bi trebalo da ovim zemljama obezbedi značajnu ulogu u globalnom odlučivanju. Imajući u vidu broj zemalja u razvoju u okviru Ujedinjenih nacija i ceneći njihov iskreni doprinos radu ove svetske organizacije, posebno u mirovnim operacijama i u rešavanju mnogih problema koji su pred nju postavljeni, očekivanja ovih zemalja da će igrati sve važniju ulogu su pravedna i legitimna.

Isto tako, nisu neosnovana ni očekivanja zemalja u razvoju da će se okončati sadašnji eksploatatorski ekonomski sistem u kojem one gube posle svakog novog poteza razvijenih zemalja i nove tehnologije koja se uvodi. Zemlje u razvoju se nadaju da će im NMEP obezbediti pravo glasa u ekonomskim zbivanjima i odgovarajući udeo u globalnom razvoju. One traže prestrukturisanje monetarnih institucija i aranžmana kako bi postali »racionalniji, ravnopravniji i univerzalniji«, reorganizaciju svetske proizvodnje zasnovanu na »novoj međunarodnoj podeli rada«, afirmaciju prava na suverenitet nad nacionalnim bogatstvima, kao i kontrolu nad aktivnostima trans-

nacionalnih korporacija na njihovoj teritoriji. Praktično, one teže takvom međunarodnom poretku koji bi bio demokratski u političkom smislu i ekonomski ravnopravan.

III

Manifestacije koje su sklone da uzdrmaju, makar i marginalno, vladajuću hijerarhiju u globalnom odlučivanju ne odgovaraju onima koji danas tu drže ključne i dominantne pozicije. Pristanak Severa na dijalog o NMEP dat je u trenutku njihove uzdrmanosti od šoka zbog nafte, nervoze i zbunjenosti, kada još nisu znali kako da reaguju na potez OPEK. Osim toga, njihovo prihvatanje dijaloga bilo je rukovođeno i jasnim saznanjem, koje je postepeno počelo da uzima maha još krajem šezdesetih godina, da se posleratni ekonomski poredak ne može više održati bez promena koje će poslužiti interesima zapadnih sila. U prilog tome govori i pojava ekonomske zategnutosti između SAD, Zapadne Evrope i Japana, predstojeća kriza dolara i skori pad sistema Breton Vudsa. Udarac koji su zapadne zemlje zadobile zbog nafte 1973. godine, samo je ubrzao i potencirao krizu njihovih privreda, istakavši njihovu neuravnoteženost i slabe strane.

Bilo je mnogo, i to ozbiljnih simptoma bolesti privreda zapadnih zemalja. Nastale su u začaranom krugu recesije i inflacije. Ove zemlje su doživele pad proizvodnje, porast nezaposlenosti, a zabeležen je i neviđen porast troškova života. Socijalne i političke manifestacije takve ekonomske situacije ogledale su se u sve većem broju slučajeva organizovanih protesta, nasilja, političkog terorizma, čak i porasta borbenosti levice. Nervozu je postala sasvim očigledna na ekonomskom samitu zemalja OECD održanom u lepom francuskom gradu Rambujeu u novembru 1974, neposredno posle izbijanja krize nafte. Poslednji od ovih samita, koji je upravo završen u Otavi u julu 1981, pokazao je da nervozu još uvek nije prestala. Mirenje Severa sa NMEP proističe iz potrebe da se savladaju neredi i ekonomski problemi na domaćem planu. Upravo iz tog razloga Sever nikada nije bio duboko privržen, niti je imao potrebnu političku volju da bi se zalagao za novi međunarodni ekonomski poredak. Prema shvatanjima Severa, NMEP treba da bude samo instrument koji bi povratio poverenje i efikasnost vladajućeg međunarodnog ekonomskog poretka putem marginalnih promena koje ne bi poremetile osnovni okvir ovih odnosa u kojima Sever ima prevlast i dominaciju. Zahtevi Juga za svetskim poretkom u kojem bi bilo

više demokratije i ravnopravnosti, a koji bi se ostvario uspostavljanjem NMEP, još uvek ne mogu naći mesta u šemama Severa, jer je njihovo prihvatanje NMEP samo taktičko i površno. U vezi s tim, ministri inostranih poslova nesvrstanih zemalja na Konferenciji u Nju Delhiju, u februaru 1981, izjavili su sledeće: »U tom kontekstu, ministri su kategorično odbacili svaki pokušaj nametanja, pod izgovorom međuzavisnosti, takve svetske privrede u kojoj zemlje u razvoju opet ne bi bile punopravni partneri iako im to pravo pripada. Ministri smatraju da se istinska međuzavisnost može ostvariti samo uspostavljanjem NMEP; to ne može biti samo koncept koji pod plaštom ravnoteže i reciprociteta u stvari prikriva odnose neravnopravnosti, eksploatacije i zavisnosti. Stoga su ministri pozvali razvijene zemlje da shvate da preko međunarodnih ekonomskih odnosa, svetski prosperitet postaje, u suštini, jedna nerazdvojiva celina, i da su za otpočinjanje ere pravednih i ravnopravnih odnosa odgovorne sve zemlje, a posebno industrijske. U tom smislu, razvijene zemlje kao celina ne mogu, ni pod kakvim izgovorom, izbeći svoj deo odgovornosti u uspostavljanju novog međunarodnog ekonomskog poretka (Deklaracija iz Nju Delhija).

IV

Problem koji je nastao usled nedostatka političke volje Severa za uspostavljanje NMEP još više otežava pogoršanje bezbednosne klime izazvano preteranom militarizacijom sveta. Detant između velikih sila ne samo što nije poboljšao bezbednosnu klimu za zemlje u razvoju, već ju je još više narušio. Došlo je do još veće zategnutosti i nereda u raznim delovima trećeg sveta, kao i do povećanog nadmetanja između velikih sila, posebno u zapadnoj Aziji i oblasti Indijskog okeana. Duh popuštanja zategnutosti između velikih sila, makar i ograničenog dometa, brzo se gubi. Novi instrumenti intervencije i prinude, kao što su snage za brzo delovanje, i stalno povećanje izdataka velikih sila za naoružanje, što potvrđuje »Reganov plan« o utrošku zaprepašćujuće sume od 1,3 triliona dolara na naoružanje do 1985. godine, ne predskazuju dobro izgledima za mir i stabilnost. Velike sile su nametnule svetu novi hladni rat.

Ovakvo pogoršanje bezbednosti situacije negativno je uticalo na uspostavljanje NMEP na više načina. Prvo, pokrenuta je trka u naoružanju i pojačana zavisnost trećeg sveta od Severa u pogledu trgovanja oružjem. Gotovo 80% svetske trgovine oružjem ostvaruje se između Severa i Juga, a od toga 70% kontrolišu dve supersile.

Militarizacija sveta se takođe ogleda, prvo, u smanjivanju obima transfera pomoći zemljama u razvoju, i, drugo, u brzom iscrpljivanju svetskih prirodnih bogatstava. Priliv pomoći iz bogatih zemalja u siromašne iznosi manje od 5% sume koja se troši na naoružanje. Procenjuje se da danas u svetu živi 570 miliona gladnih, 800 miliona nepismenih, 1.500 miliona lica koja imaju neznatan ili nikakav pristup medicinskoj pomoći i 250 miliona dece koja se ne školuju. Istovremeno, u svetu se troši preko 500 milijardi dolara godišnje na naoružanje, od čega bi i neznatan deo znatno ubrzao razvoj zemalja u razvoju. Primer zloupotrebe ekonomskih sredstava u vojne svrhe predstavlja činjenica da bi količina nafte koju samo Ministarstvo odbrane SAD utroši za godinu dana, a to je približno oko 250 miliona barela, bila dovoljna za funkcionisanje gradskog autobusnog sistema u severnoj Africi tokom skoro dvadeset godina. Najzad, u nadmetanju velikih sila zemlje Juga se obično koriste kao zaloga — njihove slabosti i podeljenosti eksploatišu, što još više povećava jaz među njima.

Postoji tesna veza između svetskog vojnog i svetskog ekonomskog poretka. Oni se uzajamno pojačavaju što ide u korist Severu. Stoga su stabilan mir i razoružanje od suštinskog značaja za NMEP, a istovremeno, svaki korak u pravcu NMEP poboljšaće perspektive svetskog mira i stabilnosti. Pošto neravnopravnost i eksploatacija vode do sukoba NMEP sadrži globalnu političku, bezbednosnu i ekonomsku dimenziju i zahteva univerzalno učešće u njihovoj realizaciji.

Socijalističke zemlje, a posebno Sovjetski Savez i Kina, koje su do sada bile uglavnom po strani pregovora o NMEP, takođe bi morale da uzmu aktivnije učešće. Argumenti da je postojeći međunarodni ekonomski sistem rezultat kolonijalističkog i imperijalističkog poretka nisu dovoljni da bi opravdali izolovanost socijalističkih zemalja u pogledu pitanja Sever—Jug. Svetska privreda predstavlja jednu integralnu celinu u kojoj su i socijalističke zemlje takođe značajni učesnici. Novi međunarodni ekonomski poredak se ne može uspostaviti bez učešća, odgovornosti i obaveza svih zemalja.

Uostalom, i oni koji danas vode glavnu reč u svetskom poretku trebalo bi da shvate da NMEP odgovara i njihovim interesima. U nekim novijim studijama Ujedinjenih nacija o povezanosti u razvoju na globalnom nivou jasno je istaknuto da je za Sever od vitalnog interesa opšti napredak Juga, a posebno NMEP, ukoliko ove zemlje budu uspele da prepoznaju svoje prave interese. Nesigurno je biti malo ostrvo prosperiteta u ogromnom moru siromaštva i oskudice.

Smetnje *NMEP* ne potiču samo iz odsustva uspešnog dijaloga Sever-Jug, mada je to jedna neminovna komponenta. Za uspostavljanje *NMEP* biće potrebno i razumevanje između Istoka i Zapada kao i veća saradnja među zemljama Juga. Bezbednosni aspekti detanta Istok-Zapad već su pomenuti. Ono što će dalje biti potrebno, to je postizanje sporazuma o ekonomskoj saradnji, prilivu sredstava i transferu tehnologije. Stara praksa podređivanja ekonomskih potreba bezbednosnim, koja je bila prisutna u ranijim diskusijama na konferencijama NATO i OECD, danas je neodrživa. Evropske članice OECD jasno su stavile na znanje svojim američkim kolegama na samitu u Otavi da nisu saglasne s nepotrebnim ograničenjima trgovine Istok—Zapad, koja su predložena zbog uskih ekonomskih interesa i strategijskih percepcija SAD. Povećana saradnja Istok—Zapad poslužiće nesvrstanim kao razlog više da značajno doprinose slabljenju blokovskih saveza, koji predstavljaju ozbiljnu smetnju uspostavljanju novog međunarodnog ekonomskog poretka.

Saradnja među zemljama Juga ima dva aspekta: prvo, ekonomska saradnja — veća trgovinska razmena, raspodela viškova za razvoj, saradnja u industrijskim projektima i transferu tehnologije, i drugo, povećanje investicija bogatijih zemalja Juga, posebno OPEK, u tom regionu.

Sasvim je razumljivo da Sever neće tako lako pristati na *NMEP*, a posebno kada je Jug ranjiv i opterećen unutrašnjim slabostima. Jug će morati da pokaže odlučnost i sposobnost za izmenu sopstvene strukture, da bi Sever pristao na značajan dijalog.

Usled šema globalnog razvoja koje su bile duboko uslovljene za-logama kolonijalizma, zemlje u razvoju su u periodu posle drugog svetskog rata bile svedoci osetnog povećanja njihove unutrašnje nejednakosti i siromaštva. Opređenja zemalja u razvoju za ostvarivanje uravnoteženog razvoja postepeno je bivalo sve manje, i izgledi za njihov razvoj i napredak su oslabili. Istovremeno je povećan domaći pritisak na dve strane. Prvo, upleteni interesi koji su se postepeno konsolidovali u post-kolonijalnom ekonomskom sistemu i pokazuju znake nestrpljivosti zbog sve manje stope njihovog prosperiteta. Takođe su izloženi ograničenjima koja nameću međunarodne trgovinske šeme, tehnološka dominacija, neadekvatna sredstva, neravnopravna konkurencija i finansijska ograničenja. Sasvim prirodno, oni su pokrenuti takvim ekonomskim poretkom i vrše pritisak na svoje vlade kako bi se taj poredak podvrgao odgovarajućim promenama. Drugu vrstu pritiska vrše mase koje su dugo

živele od nesvrstanih nada i lažnih uveravanja. Postavši svesnije stepena svog siromaštva, obespravljenosti, eksploatacije i neravnopravnosti u sopstvenim sredinama, konstatuju da su i međunarodni poredak, kao i njihovi unutrašnji, postali nepodnošljivi. Zajedničko dejstvo pritisaka sa ove dve strane predstavlja pretnju vladajućem poretku.

Iako su zahtevi sa obe strane orijentisani u pravcu *NMEP*, njihovi konkretni vidovi se razlikuju. Stoga bi se protivurečnosti među njima morale rešiti. Novi poredak bi morao da bude pravičan i ravnopravan prema svima kako bi zaustavio sve veći razdor i pokrenuo sve društvene snage u pravcu ostvarivanja zajedničkog cilja. Tako bi i situacija na unutrašnjem planu morala da se uskladi sa željenim međunarodnim poretkom, da se oslobodi tiranije i sukoba, i da se zasniva na demokratskoj saradnji svih delova društvene zajednice. Time će Jug zadobiti ne samo moralnu prednost, već i praktičnu snagu u pregovorima sa Severom.

VI

Neraspoloženje Severa i slabosti Juga do sada su onemogućavali da naporu u uspostavljanju *NMEP* urode bilo kakvim plodom. Pristup *NMEP* ostao je i dalje mehanički i ograničen. Akcenat se u velikoj meri stavlja na pregovaračke mehanizme, procedure, sposobnost pogađanja, strategije i kapacitete. Ali, dometi svega toga su veoma ograničeni. Kontekstu svetske politike, a posebno *NMEP*, prilazi se iz jednog okvira protivurečnosti. Odnosi Istok—Zapad, Sever—Jug i Jug—Jug predstavljaju, u stvari, igru bez rezultata, jer dobitak ostvaren na jednoj strani smatra se suštinskim gubitkom druge strane. Umesto toga potreban je zajednički pristup, u kojem će se dobici, odnosno gubici jedne strane smatrati dobicima, odnosno gubicima svih, i podeliće se ravnopravno i harmonično. Prirodna bogatstva, kao i sredstva za njihovu kontrolu i eksploataciju, tj. nauka i tehnologija, ne mogu se smatrati isključivom svojinom pojedinačnih grupa i naroda i služiti njihovim uskim i ograničenim interesima. To je nasleđe čovečanstva koje treba da se koristi bez poremećaja ekološke ravnoteže i izazivanja obespravljenosti i bede. Ovakav pristup će dati novo značenje i sadržaj konceptu bezbednosti, kojem se danas prilazi s nepoverenjem i protivurečnostima. Tada će se cena, vrednosti i status čitavog spektra nuklearnih i konvencionalnih arsenala preispitati i najzad devalvirati.

Nesvrstanost je od početka predstavljala pokret mira i saradnje, orijentisala ka otvaranju prostora miru, suprotstavljajući se izazovima i manifestacijama sukoba. Težnja pokreta za mirom proširena je neposrednim interesima i pritiskom bogatih i moćnih zemalja, opsednutih željom da dominiraju nad drugima. Težnja pokreta za mirom i saradnjom mora se učvrstiti i obnoviti.

Stoga nesvrstane zemlje treba da udvostruče napore radi ponovnog učvršćivanja uloge i značaja nesvrstanosti, nasuprot svrstavanju, radi smanjenja globalne zategnutosti. S obzirom na sve veću konfrontaciju supersila i njihovu želju da sebi obezbede sfere uticaja u zemljama u razvoju — posebno kada energetska kriza nanosi štetu njihovim privredama — nesvrstane zemlje moraju delovati pažljivo i vešto kako bi sačuvale svoje redove i zadržale svoje ciljeve neokrnjenim. One moraju istaći potrebu da države zadrže svoju samostalnost i izmene svoje sisteme kako bi mogle da podnesu taj teret. One moraju da zbiju redove kako bi uticaj supersila imao suprotan efekat. Ovim se ne podstiče dalja institucionalizacija pokreta, koja bi samo vodila većem mešanju velikih sila, već je potrebna konkretna akcija orijentisana u pravcu globalne saradnje i novog međunarodnog ekonomskog poretka.

Konkretno govoreći, nesvrstani treba da stave novi akcenat u svojoj filozofiji kojim bi se suočili s političkim, stratejskim i ekonomskim izazovima današnjice. Formalne strukture savezništva su oslabile, ali dolazi do stvaranja suptilnijih oblika neo-savezništava različitih kategorija i raznih vidova odnosa na vojnom planu u kontekstu hladnog rata. Da li to doprinosi popuštanju zategnutosti ili je još više pojačava? Treba razjasniti pristup nesvrstanosti novim oblicima pretnji i intervencije, kao i načinima njihovog savladivanja. Oblici konfrontacije supersila takođe doživljavaju transformaciju. Treba proučiti način na koji nesvrstanost može doprineti otkrivanju takve zategnutosti na svom putu ka novom međunarodnom ekonomskom poretku. Treba razmotriti, u skladu s principima nesvrstanosti, na koji način se može poboljšati opšta klima razumevanja među nesvrstanimima, između Severa i Juga, Istoka i Zapada.

Nesvrstane zemlje, takođe, treba da utvrde i učvrste pravac i strukturu međusobne saradnje, kao i saradnje s drugima. Bilateralne i multilateralne poduhvate koje su još ranije pokrenuli treba ponovo aktivirati i proširiti kako bi obuhvatili veći broj zemalja, i poslužili kao model sve veće saradnje u cilju napretka i razvoja na globalnom nivou. Dobri primeri u tom pogledu su trilateralna saradnja između Indije, Jugoslavije i Egipta tokom šezdesetih godina,

koja je uspostavljena kao rezultat Tripartitne konferencije održane u Nju Delhiju između predsednika Tita, Nasera i predsednika vlade Indire Gandhi, kao i saradnja Indije sa susednim i drugim zemljama trećeg sveta kao što su Iran, početkom sedamdesetih godina i Saudijskom Arabijom, početkom osamdesetih godina, zasnovana na podeli viškova za razvoj. Ovi poduhvati se suštinski razlikuju od tzv. izmenjene šeme odnosa Sever—Jug (kao što je Konvencija iz Lomea) jer su zasnovani na principima ravnopravnosti i podeljene koristi, a ne na neravnopravnoj i jednostranoj međuzavisnosti. Nesvrstani treba da istaknu ove i druge predloge u cilju jačanja saradnje među zemljama u razvoju.

Treba naglasiti potrebu za prilivom kapitala u oblasti potencijalnog rasta iz zemalja Juga, sa viškovima, kao i konkretne šeme njihovog korišćenja.

Na globalnom planu, na nesvrstane zemlje primenjuju se mere ekonomske prinude i vrši se pritisak na više različitih načina. Na primer, bilateralni i multilateralni tokovi pomoći iz razvijenih zemalja i agencija koje one kontrolišu vezani su za bezbroj teških uslova. Cilj takvih uslova je da se poremete razvojni prioriteti zemalja u razvoju, kako bi se zadovoljili uski ekonomski i politički ciljevi zemalja davalaca pomoći. Zajednički fond Sever—Jug bio bi bolja alternativa sadašnjim multilateralnim aranžmanima. Čak se i hrana koristi kao instrument prinude. Šematski plan o problemima ekonomske prinude i pritiscima s kojima su suočene zemlje u razvoju, koji pripremaju stručnjaci a podržavaju nesvrstane zemlje, bio bi veoma koristan.

Sever je takođe angažovan oko ponovnog mehaničkog utvrđivanja komparativnih indeksa razvoja. Stoga stalno dolazi do izmena u grupisanju i kategorizaciji zemalja Juga, kao »najmanje razvijene«, »najteže pogođene zemlje« kako bi se podelile. Neosporno je da najsiromašnije i ekonomski najslabije zemlje treba posebno tretirati, ali kriterijumi koji se pri tom primenjuju treba da budu pravedni, nediskriminatorni, a ne politički motivisani. U protivnom to negativno utiče na dinamiku novog međunarodnog ekonomskog poretka.

S takvim mislima, predsednik vlade Indira Gandhi, inaugurisala je Konferenciju ministara inostranih poslova nesvrstanih zemalja u Nju Delhiju, u februaru 1981:

»Podstaknuti zastojem pregovora Sever—Jug, odgovorni smo da smanjimo ranjivost u odnosu na akcije razvijenih zemalja. Duh Havane zahtevao je oslanjanje na sopstvene snage. Glavna sankcija

zemalja u razvoju je njihova solidarnost. Ta solidarnost mora počivati na procesu izmirenja i harmonizacije naših uzajamnih interesa.

Ako se protiv nas primenjuju protekcionizam — klasično sredstvo jakih protiv slabih, zar ne bi trebalo da proširimo međusobnu trgovinu? Ako se napredna tehnologija i pomoć (čak i hrana) koriste kao instrumenti pritiska, izradimo i usvojimo sveobuhvatne mere u cilju uzajamno korisne finansijske, tehnološke i poljoprivredne saradnje s našim zemljama? Danas su naše sposobnosti dovoljno raznovrsne da omogućavaju značajan transfer tehnologije, stručnih znanja i finansijskih sredstava među nama.

Neke bogate zemlje uviđaju uzajamnu zavisnost zemalja i potrebu za saradnjom. Stoga, naše pregovaračke pozicije treba formulisati u dinamičnom kontekstu, a energiju koncentrisati na zacrtavanje naše strategije.«